

Palvelujen myöntämisen perusteet: Omaishoidon tuen myöntämisperusteet 1.1.2025 alkaen

Työikäisten ja ikääntyneiden lautakunta 23.10.2024
2373/05.00.00/2024

Valmistelija Tuija Koivisto p. 040 513 5821
Mirja Ahoniemi p. 040 550 3719
Saara Paananen p. 0400 115 656

Selostus asiasta

Yleistä

Omaishoidon tuki on määrärahasidonnainen sosiaalipalvelu, joka perustuu omaishoidon tuesta annettuun lakiin (937/2005) ja siihen myöhemmin tehtyihin muutoksiin sekä Keski-Suomen hyvinvointialueen hyväksymiin myöntämisperusteisiin ja palkkioluokkiin.

Omaishoidolla tarkoitetaan vanhuksen, vammaisen tai sairaan henkilön hoidon ja huolenpidon järjestämistä kotiloissa omaisen tai muun hoidettavalle läheisen henkilön avulla. Tuella on tarkoitus mahdollistaa asiakkaan kotona asuminen.

Omaishoidon tuella tarkoitetaan kokonaisuutta, joka muodostuu hoidettavalle annettavista tarvittavista palveluista sekä omaishoitajille annettavasta hoitopalkkiosta, vapaasta ja omaishoitoa tukevista palveluista. Lain mukaan hoitopalkkion taso määräytyy hoidon sitovuuden ja vaativuuden mukaan. Hoitopalkkiot tarkistetaan kalenterivuositain kertoimella, joka vuosittain vahvistetaan työntekijäin eläkelain (395/2006) 96 §:n soveltamista varten.

Keski-Suomen hyvinvointialueella on omaishoidon tuen järjestämisvastuu. Omaishoitosopimus on hoitajan ja hoidon järjestämisestä vastaavan hyvinvointialueen välinen toimeksiantosopimus omaishoidon järjestämisestä. Omaishoitaja ei ole työsopimuslain (55/2001) tarkoittamassa työsuhteessa sopimuksen tehneeseen hyvinvointialueeseen, hoidettavaan tai hoidettavan huoltajaan.

Yhteys strategiaan

Vuonna 2023 Keski-Suomen hyvinvointialueelle 75 vuotta täyttäneistä omaishoidon tuen piirissä oli 4,3 % (Sotkanet-tilasto), kun koko maassa heitä oli 4,1 %. Omaishoidon tuen piirissä olevien asiakkaiden prosentuaalinen osuus on laskenut, samoin kuin koko maassa keskimäärin, koska 75 täyttäneen väestön määrä on kasvanut aiempaa voimakkaammin. Keski-Suomen hyvinvointialueella on ollut käytössä yhtenäistetyt omaishoidontuen myöntämisperusteet, joka tuo yhdenvertaisuutta asukkaiden ja eri alueiden väleille, kun omaishoidon tuki myönnetään samoin perustein kaikille. Omaishoidon tuki on merkittävä palvelumuoto tukemaan kotona asumista.

Lainsäädäntö

Laki omaishoidon tuesta (937/2005), Laki omaishoidon tuesta annetun lain muuttamisesta (511/2016), Sosiaalihuoltolaki (1301/2014), Laki sosiaalihuoltolain muuttamisesta (1280/2022), Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettu laki (734/1992), Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta (791/2022)

Nykytilankuvaus

Omaishoidon tuen piirissä on tällä hetkellä noin 2200 omaishoitajaa ja reilut 200 sijaishoitajaa. Ikääntyneiden omaishoidon tuen piirissä on noin 1400 asiakasta ja alle 18-vuotiaita ja kehitysvammaisia omaishoidettavia on noin 800. Uusia omaishoidon tuen hakemuksia Keski-Suomen hyvinvointialueelle tulee vuosittain noin 800-900. Vuonna 2024 omaishoidon tuen palkkioita arvioidaan maksettavan 12,7 M€. Lisäksi hyvinvointialueella aiheutuu kustannuksia sivukuluista ja omaishoitoon kuuluvien palvelujen kuten omaishoidon vapaiden järjestämisestä, kaikkiaan omaishoidon tuen kustannukset ovat noin 16M€.

Vaikutusten arviointi

Omaishoidon tuen myöntämisperusteisiin on avattu omaishoidon tuen hakemisprosessia tarkemmalla tasolla, jotta selkeytetään sitä asiakkaan näkökulmasta. Myöntämisperusteisiin on lisätty kappale omatyöntekijästä. Tässä tavoitteena on selkeyttää omatyöntekijän roolia asiakkaiden tukena.

Alle 18-vuotiaiden omaishoidon tuen myöntämisperusteita ei ole muutettu sisällöllisesti, mutta sanallisesti myöntämisperusteita on kuvattu tarkemmin eri toimintojen sisältöjä. Tavoitteena on vähentää tulkintaeroja eri osapuolten välillä.

Omaishoidon tuesta on poistettu päivähoidon ja päivätoiminnan vaikutus palkkiota vähentävänä tekijänä. Tällä turvataan normaaliin elämään kuuluva toiminta asiakkaiden osalta. On arvioitu, että vähennyksen poistaminen lisää Keski-Suomen hyvinvointialueen kuluja noin 165 000 €/v.

Omaishoidon tuen myöntämisperusteisiin on esitetty 10 % korotusta sijaishoitajan palkkioon. Tämän on arvioitu vaikuttavan noin 29 000 €/vuosi nostaen sijaishoitajien palkkioita. On kuitenkin huomioitava, että sijaishoito on hyvinvointialueelle edullisin tapa järjestää omaishoitajien lakisääteisiä vapaita ja sijaishoidon lisääntyessä vähenee lyhytaikaishoidon paikkojen tarve ja niitä saadaan käyttöön aiempaa enemmän myös muihin tarpeisiin, kuten tukemaan sairaalasta kotiutumista. Samalla on esitetty, että Keski-Suomen hyvinvointialueen oma omaishoitajan tukena käytettävä hoitajan tuki, kohdistetaan jatkossa virkistysvapaisiin, eikä niiden turvin voida järjestää lakisääteisiä vapaita, koska niitä ei voida hoitajien antaman tuen avulla järjestää siten, että lakisääteiset vapaat turvattaisiin kokonaisuutenaan.

Keski-Suomen hyvinvointialueelle kohdistuu taloudellisia paineita. Omaishoidon tuki on määrärahasidonnainen sosiaalipalvelu ja Keski-Suomen hyvinvointialueen on turvattava raskaassa hoitotilanteessa olevien asiakkaiden hoito. Omaishoidon tuessa 2. ja 3. hoitopalkkioluokassa on asiakkaita, joiden hoidon ja huolenpidon tarve on suurta.

Aikuisten omaishoidon tuen myöntämisessä 1. hoitopalkkioluokka kohdistuu 1.1.2025 jälkeen vain niihin asiakkaisiin, joille on tehty sopimus omaishoidon tuesta ennen 1.1.2025 tai joiden hakemus on saapunut Keski-Suomen hyvinvointialueelle viimeistään 31.12.2024. Muutoksen turvin voidaan turvata raskaimmassa hoitotilanteessa olevien asiakkaiden tukeminen omaishoidon avulla. 1. hoitopalkkioluokan poisto 1.1.2025 jälkeen tulleista hakemuksista vaikuttaa omaishoidon tuen ohjautumiseen ja on arvioitu, että se vähentää omaishoidon tuen asiakkaita n 400

asiakasta/vuosi. Omaishoidon tuen tiukennuksien on arvioitu vähentävän Keski-Suomen hyvinvointialueen kustannuksia vuonna 2024 palkkioiden maksun vähennyksinä noin 3,2 M€. Huomioitava on kuitenkin, että omaishoidon tuen vähennyksen seurauksena on riski siitä, että kotihoidon ja asumispalveluiden kysyntä lisääntyy.

Toimivalta

Hallintosääntö § 18

Palvelujen myöntämisen perusteet ovat luonnosversioita, kunnes ne hyväksytään aluehallituksessa. Kokouksen jälkeen hyväksytyt versiot siirretään Keski-Suomen hyvinvointialueen verkkosivuille.

Esittelijä

Vastuualuejohtaja, strateginen johtaminen ja järjestäminen Pihl Anu

Päätösehdotus

Työikäisten ja ikääntyneiden lautakunta

1) merkitsee asian tiedoksi.

2) esittää aluehallitukselle hyväksyttäväksi liitteen mukaisen ehdotuksen myöntämisperusteiksi.

Päätös